

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

УТВЪРДИЛ:

СТОЙНА ДЕЛЧЕВА

ДИРЕКТОР

ПЛАН

ЗА

РАБОТА НА УЧИЛИЩНИЯ КООРДИНАЦИОНЕН СЪВЕТ

ЗА СПРАВЯНЕ С ТОРМОЗА В УЧИЛИЩЕ

ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА

„МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ“

ЗА УЧЕБНАТА 2022-2023 ГОДИНА

Настоящият план е приет с решение № 2 на заседание на ПС, Протокол № 2/03.10.2022 г. и е утвърден със заповед на директора № РД-10-146/03.10.2022 г.

Състав на Училищен координационен съвет /УКС/:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Станислава Папазова – старши учител

ЧЛЕНОВЕ:

Пенка Баракова – психолог

Васил Тянковски – главен учител

Радослав Манолов – образователен медиатор

Божидар Христов – ученик от X клас

I. Предмет:

Проучване и подпомагане на психическото развитие и здраве на децата и юношите в системата на средното образование чрез превантивни мерки и сътрудничество по прилагането на механизъм за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище.

II. Цел:

1. Разработване и прилагане на цялостен училищен подход, прилагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на по-сигурна училищна среда, в която да се възпитават ценности на здравословно общуване, ненасилствено решаване на конфликти и приемане на различията, за да бъдат приемане различията, за да бъде предотвратено насилието, тормоза и унижението сред учениците.
2. Организиране и провеждане на целенасочена възпитателна работа с учениците с отклонения в поведението или поставени в неблагоприятни условия за развитие и възпитание.
3. Превантивна работа с малолетни и непълнолетни за предотвратяване на противообществени прояви/тютюнопушене, употреба на алкохол и наркотици, кражба и др./
4. Възпитаване у учениците на коректни и толерантни междуличностни взаимодействия, за да могат учениците да са активно действащи лица в процеса на създаване на безопасна среда, лишена от насилие.
5. Осигуряване на възможности на учениците за подготовка, реализация и успешно приобщаване към гражданското общество. Подобряване на способността на децата да преработват болезнени събития в живота и справяне в бъдеще.

III. Задачи:

1. Разработване и прилагане на превантивни дейности за предотвратяване на тормоза в училище.
2. Разработване на защитна мрежа за интервенция при случаи на тормоз в училище.

3. Разработване на Система за взаимодействие между ученици, учители, служители, родители и лични лекари в случай агресия, насилие или инцидент.
4. Намаляване на условията, пораждащи извършването на негативни прояви в училище.
5. Системно провеждане на индивидуална възпитателна работа с ученици, извършители на противообществени прояви.
6. Системен контрол на поведението на застрашените ученици от извършване на противообществени прояви
7. Възпитателна работа на ученици с противообществени прояви чрез включването им в провежданите спортни празници, екскурзии, културни мероприятия, извънучилищни дейности, съответстващи на интересите и осмислящи свободното време на учениците и други.
8. Взаимодействие с училища, социални учреждения, неправителствени организации с оглед осъществяване на ефективни педагогически, психо-социални и административни консултации и услуги за децата , въввлечени в училищен тормоз и за техните семейства
9. Приобщаване на родителите на проблемните деца- организиране на съвместни празници с участие на родителите. Обсъждане с родители възникването на детската агресия, възможните пътища за изход от трудни житейски ситуации; формиране у родителите култура да разбират проблемите на агресия у децата.
10. Работа за укрепване на ученическия колектив. Предоставяне на равни възможности на всяко дете да разкрие дарбата си. Насърчаване на толерантността между учениците.
11. Координиране дейността на УКС с държавните и обществените органи и организации, имащи отношение към борбата с противообществените прояви сред малолетни и непълнолетни /инспектор ДПС, Отдел за закрила на детето към Дирекция ”Социално подпомагане”, МКМППМН при община Калояново/.
12. Координиране дейността на УКС при необходимост с Националната мобилна група за психологическа подкрепа-Център Пловдив посредством РУО-Пловдив.
- 13.Изпълнение на мерки от МЕЖДУИНСТИТУЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ за превенция на агресията и за засилване на сигурността в образователните институции.

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

Дейности:

А. Превантивни дейности за предотвратяване на тормоза в училище

1. Сформиране на училищен Координационен съвет /Приложение №1 – заповед № РД-10-40/15.09.2022 г. /

Срок: 15.09.2022 г.

Отг.: Директора

2. Сформиране на ученически парламент /приложение № 2/
Срок: 15.11.2022 г. Отг.: В. Гонева

3. Оценка на проблема през мнението на учениците/учителите/родителите – с помощта на стандартизиран въпросник /тест/ и наличните общоучилищни ценности и правила и решения за справяне с него /Приложение № 4/

Срок: 30.09.2022 г.

Отг.: Папазова

4. Запознаване на учениците и родителите със същността на тормоза, проявите и участниците в процеса и необходимостта от предотвратяването му – на родителски срещи и в часа на класа /Приложение № 5/

Срок: 15.10.2022 г.

Отг: УКС

5. Включване в обучения за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти за справяне с училищния тормоз при необходимост

Срок: през годината

Отг. Папазова

6. Оптимизиране на системата за наблюдение и контрол в зависимост от резултите от оценката на проблема - редовни дежурства, спазване на процедурата при отстранен от час ученик.

Срок: Постоянен.

Отг. Папазова и Баракова

7. Разработване на процедури за реагиране в ситуации на тормоз /приложение № 6/

Срок: 30.09.2022 г.

Отг.: УКС

8. Запознаване на учители, ученици и родители с процедурите за реагиране в ситуации на тормоз – на родителски срещи и в часа на класа.

Срок: 30.09.2022 г.

Отг.: УКС

9. Изработване и разпространение на информационно-образователни материали, съобразени с различните възрастови групи и свързани с:

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

- а) превенция на тормоза;
- б) правата и задълженията на учениците.

Срок: Постоянен.

Отг.: УКС

10. Запознаване на учениците с аспектите на насилието и начините за справяне с него /Приложение № 7/

Срок: 15.10.2022 г.

Отг. УКС

11. Възпроизвеждане на ситуации на различни видове насилие и тормоз, ролеви игри и симулиране на поведение на пасивни и активни участници в ситуации на насилие на организирани тържества по случай 19 ноември – световен ден за борба с насилието над деца и денят на „розовата фланелка“ срещу агресията над деца – 22.02.2023 г. /всяка последна сряда на м. февруари/

Срок: 18.11.2022 г. и 22.02.2023 г.

Отг. УКС

12. Провеждане на индивидуални консултации с ученици, понасящи или извършващи тормоз - всека понеделник от месеца, 14,00 ч., при доказана необходимост

Срок: Постоянен.

Отг. Папазова, Баракова

13. Набиране на данни и анализ за проучване мнение, относно работата в учебните часове и взаимоотношения в клас чрез стандартизирана анкета /Приложение № 8/

Срок: 30.06.2023 г.

Отг. УКС

Б. Дейности по разработване и въвеждане на защитна мрежа

1. Разработване и приемане на правила и процедури за работа с: /приложение № 9/

1.1. дете/ученик, жертва на тормоз;

1.2. дете/ученик, упражнило тормоз;

1.3. деца/ученици, които помагат и подкрепят тормоза;

1.4. деца/ученици наблюдатели.

Срок: 30.09.2022 г.

Отг.: Папазова

2. Разработване и приемане на правила и процедури за регистриране на ситуации на тормоз, насочване към други служби и обмен на информация с други учебни и детски заведения - задължение е на всеки учител да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел или му е казано за съществуваща такава. Всяка ситуация на тормоз трябва да бъде регистрирана и описана в единен регистър на училището от учителя, който я е наблюдавал. За целта е утвърден „Протокол за отговор на насилие“ (Приложение № 9-1, 9-2, 9-3). Той се предава на председателя на УКС, който го съхранява.

Срок: 30.09.2022 г.

Отг.: Папазова

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

3. Взаимодействие и решаване на конфликти между ученици, учители, родители и училищно ръководство.

Срок: Постоянен

Отг. УКС, ученически парламент

4. Създаване на дневник за регистриране на ситуации на тормоз в училището. Дневникът да включва описание на ситуацията, вида тормоз, участници, наблюдатели, предприети мерки.

Срок: 30.09.2022 г.

Отг.: Папазова

5. Изготвяне на годишен отчет на Координационния съвет до директора на училището

Срок: 30.06.2023 г.

Отг.: Папазова

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

Приложение № 1

ЗАПОВЕД

№ РД-10-40/15.09.2022 г.

На основание чл. 259, ал. 1 от Закона за предучилищното и училищното образование, раздел II, т. 2.1 от Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование, утвърден със заповед № РД 09-5906/ 28.12.2017 г. на Министъра на образованието и т. 3 от Алгоритъма за неговото прилагане, във връзка с чл. 31, ал. 1, т. 2 и т. 24 от Наредба № 15 от 22 юли 2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти

ОПРЕДЕЛЯМ:

Училищен координационен съвет за противодействие на тормоза и насилието в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Станислава Папазова – учител

ЧЛЕНОВЕ:

Пенка Баракова – педагогически съветник/психолог

Васил Тянковски – учител

Магда Ангелова – родител

Зюмбюла Спасова Ламбова – ученичка от X клас

Училищният координационен съвет планира, проследява и координира усилията на работещите в училището за справяне с насилието и тормоза, в съответствие с изискванията на Механизма за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование, утвърден със заповед № РД 09-5906/ 28.12.2017 г. на Министъра на образованието, и Алгоритъма за неговото прилагане.

Функции и делегирани отговорности на училищния Координационен съвет за противодействие на тормоза и насилието:

1. Съвместно с ръководството на училището създава организация за запознаване на педагогическите специалисти и останалите служители с Механизма за противодействие на тормоза и насилието в училище. Подготвя необходимата информация в систематизиран и достъпен формат и съвместно с класните ръководители на паралелките организира запознаването на учениците и родителите с Механизма за противодействие на тормоза и насилието в училище.
2. Участва в създаване/актуализиране на институционалните политики в съответствие с препоръките, описани в Механизма.
3. В срок до 30.09.2022 г. създава организация за извършване на „оценка на ситуацията“ в началото на учебната година и анализ на резултатите, при спазване на изискванията съгласно раздел II, т. 2.2 от Механизма за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование.
4. Въз основа на анализа по т. 3 и като се отчита спецификата на образователната институция и мнението на заинтересованите страни – родители, ученици, педагогически специалисти и непедагогически персонал, в срок до 03.10.2022 г. Училищният координационен съвет разработва План за противодействие на

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

насилието и тормоза в училище през учебната 2022/2023 г. Планират се дейности по превенция и интервенция на тормоза и насилието в училище, с конкретни срокове и отговорности по изпълнението. Спазват се изискванията към плана, определени в Механизма за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование и Алгоритъма за неговото прилагане. *Дейностите по интервенция на ниво институция задължително се включват в Годишния план за дейността и се приемат на първия педагогически съвет за учебната година.*

5. Изпълнението на дейностите от Плана за превенция и интервенция на насилието и тормоза в училище се ръководи и координира от председателя на Училищния координационен съвет.
6. В срок до 2 седмици след приключване на втория учебен срок Училищния координационен съвет изготвя годишен доклад за изпълнение на дейностите по превенция на насилието и тормоза в училище, с включени препоръки за създаване на по-сигурна образователна среда.

Установените случаи на насилие и тормоз се регистрират и описват във въведен Дневник за случаи на тормоз и насилие. В него се документират ситуациите, съответстващи на второ и трето ниво според приетата класификацията (приложение 1 от Механизма), при които е необходима и намесата на координационния съвет. В дневника са включва следната информация: дата, група/клас, участници, вид насилие, какво е предприето като действие, подпис на служителя. Вписването на случаите на тормоз в регистъра се осъществява от лицето което е станало нейн свидетел.

Дневникът служи за целите на анализа и планирането на цялостната политика за превенция и интервенция на насилието и тормоза.

Като място на съхранение на Дневника определям учителската стая, а като длъжностно лице за неговото съхранение – Пенка Баракова – психолог/педагогически съветник.

На базата на вписаните ситуации, координационният съвет извършва анализ и оценка на риска от продължаване на насилието и тормоза. Координационният съвет е отговорен за анализа и разпознаването на деца и ученици, които участват и се въвличат в ситуации на насилие и тормоз, без значение дали извършват проявите или са пострадали от насилието. От анализа координационният съвет дава становище за индивидуална работа по случай с дете, което се намира в ситуация на риск по смисъла на Закона за закрила на детето и Закона за предучилищното и училищното образование, предлага мерки и конкретни интервенции, които могат да бъдат индивидуална, групова работа и др. Координационният съвет дава становище и насочва ученикът към допълнителна подкрепа за личностно развитие на дете в риск.

За всеки установен случай на насилие и тормоз задължително се уведомява директорът на училището и председателят на училищния координационен съвет.

Настоящата заповед да се доведе до знанието на всички работещи в училището срещу подпис за сведение и изпълнение.

Контрол по изпълнение на заповедта възлагам на Силвия Богданова – на длъжност заместник-директор.

СТОЙНА ДЕЛЧЕВА
Директор

ПРИЛОЖЕНИЕ №3

ПРЕВЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕТО ЧРЕЗ НАСЪРЧАВАНЕ НА СЪТРУДНИЧЕСТВОТО МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ

Съвременният човек е изправен пред множество избори. Неговият живот протича в несигурна и непредсказуема среда, в условия, които се променят непрестанно. Възможностите му да предвиди всяка ситуация, за да реагира по подходящия начин са силно ограничени от динамиката и непредсказуемостта на средата, както и от необятността на информацията за нея.

В още по-голяма степен това важи за подрастващите днес. В процеса на формиране тяхната личност е подложена на въздействието на различни неблагоприятни фактори, атакуващи преди всичко ценностната система, светогледа и поведението им. В несигурните и непостоянни условия децата трябва да изграждат своите вътрешни устои, да изберат своята жизнена стратегия, да чертаят параметрите на бъдещето, към което те всъщност принадлежат.

Усвояването и развиването на социално поведение у подрастващите е свързано с формиране и усъвършенстване на техните способности да се включат и ангажират в социални взаимоотношения и да създават социални връзки и контакти. Специално място в този процес имат социалното познание и знанията за междуличностните взаимодействия, разбирането за добро и лошо, за социалния интерес. Съвременната личност трябва да бъде възпитавана по такъв начин, че да има достатъчно знания и да използва вътрешните си ресурси и потенциал така, че да изгради умения за справяне и адекватно, гъвкаво поведение в ситуации на опасност и риск.

Трябва да отбележим като важна предпоставка за успеха на социализацията и възпитанието чувството за принадлежност, което човекът трябва да притежава, за да може да функционира ефективно в социалното пространство, да участва и да сътрудничи, както и да дава своя принос. А. Адлер описва това важно човешко желание за приобщаване като социален интерес. Той се изразява в усещане за общност с другите, в чувството на личността, че се включва, вписва в течението и ритъма на живота, в чувство на загриженост за благополучието на другите хора. Всеки отделен човек се стреми към това да допринесе за общото благо. Стремещът, насочен нагоре, е характеристика на групата, докато стремещът към равноценност и сътрудничество е присъщ на отделния човек.

Сътрудничеството и формирането на социален интерес спомагат за изграждането на устойчива ценностна система и се превръщат в морален критерий за социално интелигентна личност. Също така в практико-приложен аспект те играят решаваща роля в превантивно-възпитателната дейност и по-точно – в превенцията на насилието. Чрез насърчаване на сътрудничеството между учениците се създават

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

условия за упражняване на алтернативни мисловни стратегии, просоциално поведение, позитивна нагласа към света и хората, изпробват се различни начини за конструктивно решаване на конфликти или избор на правилна реакция спрямо елементи или явления от околната социална среда, провокиращи личността и създаващи опасност от прояви на девиантно поведение.

В контекста на проблема за детското насилие, така болезнено актуален, бе проведено писмено допитване до 89 ученици от 5. и 7. клас относно наличието на тормоз на връстници в училище (Табл. 1). Резултатите се превърнаха в отправна точка за последващата превантивна дейност.

Таблица 1

Анкета за проучване наличието на тормоз в училище

Изследвани лица: 54 ученици от V - VII клас

Действия, характеризиращи се най-често като училищен тормоз	Блъскане, удряне, заплашване, обиди
Време и място, където най-често се упражнява тормоз	Междучасията, училищните коридори и класните стаи
Преживели тормоз	Никога – 53 %; Понякога – 40%; Всеки ден – 7%
Тормоз се упражнява в повечето случаи	От по-големи ученици, момчета
С кого споделят учениците, ако преживеят или станат свидетели на тормоз?	Най-често с приятели , на второ място – с класни ръководители и педагогическия съветник, най-рядко – с родителите
Кой смятат, че би помогнал за разрешаване на проблема	Половината смятат, че най-голяма помощ ще им окажат приятелите

Емпиричното изследване, проведено в рамките на училището през миналата учебна година очертава състоянието на проблема на локално ниво. Резултатите сочат недвусмислено, че има ученици, които проявяват агресивно поведение спрямо другите деца. Най-често посочваните от децата действия, характеризиращи се като тормоз са блъскането, удрянето, заплашването и обидите. С физическата и вербалната агресия децата се сблъскват най-често по училищните коридори в междучасията, както и в класната стая и извън двора на училището.

Въпреки, че не крият наличието на агресивното поведение в ежедневните си взаимоотношения, повече от половината от учениците отговарят отрицателно на въпроса „Случвало ли се е и теб да те тормозят?“. Че са тормозени всеки ден от връстниците си, смятат 6 деца.

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

Според всички анкетирани ученици агресивните са по-големи, момчета. Момичета почти няма посочени. В някои от случаите агресорите са съученици. Преобладава мнението, че учениците, които упражняват тормоз над други ученици обикновено са сами, много по-рядко са повече от един.

В случай на преживян тормоз учениците най-често споделят това със свои приятели или не казват на никого. Ако решат да се обърнат към възрастен, в повечето случаи това са учителите, класния ръководител, педагогическия съветник и много по-рядко – майката или бащата. За съжаление значителна част от учениците (над 50%) не смятат, че проблемът им се е разрешил след като са споделили с някого. Все пак считат, че най-голяма помощ биха им оказали приятелите, следват учителите и едва след това – родителите. Резултатите говорят за необходимост от по-пълноценно семейно общуване; за значимата роля, която учителите продължават да имат в живота детето; за необходимост от форми и методи за ефективна работа с родителите.

Ключови за нас се оказаха преобладаващите отговори, че приятелите са тези, с които се споделя и от които се търси помощ за решаване на проблема. Безспорно връстниците са важен фактор в развитието и формирането на личността, особено в подрастваща възраст, когато самооценката и нагласите се пречупват през погледа и мнението на другите. От особено значение са благоприятната, доброжелателна среда, позитивният климат в класната стая. Детето трябва да идва в училище положително настроено, с очаквания за приятни емоции от контактите с връстниците и с нагласата да оказва и да приема помощ от тях при справянето с различни предизвикателства и трудности. Затова формирането на умения за сътрудничество, работата в екип, духът на партньорство и взаимопомощ, чувството на отговорност и ангажираност към другия изграждат мрежа от социални взаимодействия в училищната среда, които противодействат на насилието, неприемливото поведение и деструктивните емоции.

Затова намираме за изключително важно обсъждането на следния проблем: Учениците и техните умения за сътрудничество. Това е повод за широка дискусия между специалистите от позицията на ежедневната практика и усилията, които се полагат в тази насока.

Акцентът в настоящия доклад е поставен върху необходимостта от насърчаване на сътрудничеството между учениците от основното училище и начините, по които то може да се развива..

От изключително значение са дейностите, формите, методите и инструментите, чрез които ние като професионалисти можем и сме длъжни да развиваме уменията на учениците за сътрудничество. Нужно е те да се формират в цялостния процес на развитие, възпитание и социализация на личността. Най-важните от тези умения са толерантност, конструктивно решаване на конфликти, комуникативни умения, включително емпатия, активно слушане, умение да се изразяват собствените чувства, добронамереност, поемане на отговорност и ефективно вземане на решения, взаимопомощ и т.н. Много са – списъкът е отворен, гъвкав, непрекъснато обогатяващ

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

се. Важно е учениците чрез мозъчна атака и игри да ги извеждат сами, да ги сравняват със собствения си опит. Така по-лесно ще съумеят и да прозрат конкретното им приложение в реалния живот.

Познаването на собствените възможности, силните страни и областите за развитие, спецификата на взаимоотношенията с другите, правят личността по-способна да работи ефективно в екип, да развие усет към атмосферата в дадената среда, да знае и да управлява своето място и роля в екипа.

Това трябва да умеят и учениците, защото то ще им помогне както в избора за по-нататъшно обучение и продължаване на образованието, така и при търсенето и намирането на подходящо поле за професионална изява, а също и в личностен план.

Въз основа на литературата и практиката можем да твърдим, че са ефективни различните класни, извънкласни и извънучилищни форми, разширяване на самопознанието на учениците чрез методите на диагностиката, груповата работа, наситена с ролеви игри, анализи, демонстрации, поставянето на задачи, подчертаването на позитивните страни на екипната дейност, насърчаване на екипните форми на взаимодействие, инициативи и т.н.

Полезна практика е и провеждане на занятия по социални умения. В часовете на класа се разглеждат свързани с тях теми и се използват интерактивни методи. Основна цел в тези занятия е постепенното формиране на социални умения – за сътрудничество, общуване, съпричастност, уважение и толерантност, конструктивно решаване на конфликти, позитивизъм в нагласата към другите и към заобикалящия ни свят, емоционално разтоварване чрез неформално общуване, игрови и интерактивни методи, работа по групи, дискутиране, споделяне на личен опит. Най-трудна за децата в повечето случаи се оказва работата по групи и съвместяването на различните гледни точки, когато екипът трябва да излезе с единно мнение.

Затова поставяме акцента именно върху отношенията на сътрудничество и взаимопомощ, насърчаването на взаимното уважение и съпричастността, емпатията. Позитивният климат в класната стая е благоприятна предпоставка за всеки ученик да намери своето място в групата на връстниците и да бъде стимулиран от тях към положителни прояви и полагане на усилия за постигане на успех. Отговорността и ангажираността на връстниците му към неговите проблеми показват тяхното уважение към личността му. Така го провокират да даде най-доброто от себе си в стремежа да оправдае доверието на другите, че може да се справи и да постигне високи резултати.

В училище е нужно да се насърчава загрижеността към обществените проблеми и да се стимулира социалният интерес. Голям е броят на децата, желаещи да участват в обществено-полезни дейности – почистване, базари, благотворителни акции, да откликват на поканите на различни институции за участие в инициативи, форуми, дискуссионни сбирки, а това насърчава и техния стремеж да работят в екип, да си сътрудничат.

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

Важен и необходим аспект от развиването на екипни умения у подрастващите е дейността на ученическия парламент в училище.

Сбирките на ученическия парламент са периодични, посещенията са на доброволен принцип, според интересите и възможностите на учениците да се включат в работата му.

Целта на ученическия парламент е да упражни правото на учениците да създават свои сдружения, да получават информация, да изразяват свободно мнението си и то да се взема под внимание. Ученическият парламент защитава интересите на учениците, изразител е на техните мнения и възгледи и е организатор на различни инициативи, свързани с разнообразяването на училищния живот и развитие на гражданското самосъзнание и инициативност на учениците.

За постигане на тази цел се поставят следните **задачи**:

1. Разнообразяване на училищната среда и училищния живот чрез различни средства и форми – инициране на мероприятия, конкурси, изработване на емблеми и гербове на класовете, назоваване на класните стаи с различни имена и пр.
2. Създаване на общоучилищна култура на социално компетентно поведение чрез създаване на правила от самите ученици и чрез организиране от тях на разнообразни дейности.
3. Създаване и използване на ефективни начини за комуникация между отделните участници в учебно-възпитателния процес: родители – ученици – учители и за получаване на информация и обратна връзка по отделни въпроси, проблеми и инициативи (чрез табла, пощенски кутии, семинари, срещи и пр.).
4. Стимулиране на по-голяма обществена ангажираност на учениците и развиване на социален интерес чрез разширяване на техния социален опит чрез участие в различни акции, конкурси, срещи с представители на други училища, институции, организации.

Така се поощрява разгръщането на различни форми за работа и инициативи:

Изготвяне на информационни табла за родителите и учениците с полезна за тях информация, която периодично се обновява.

Учениците могат да си направят **пощенски кутии за позитивни послания, за споделяне на мнения и проблеми**, за изливане на негативните емоции, а също и кутия за сдобряване. **Екипите целенасочено могат да се формират от ученици, които имат проблеми в междуличностните отношения.** При наличието на обща цел те обединяват усилията си и започват да си сътрудничат, изглаждат се противоречията между тях и те постепенно взаимно се възприемат по позитивен и толерантен начин.

В училището в тенденция се превърна грижата за по-малките ученици от страна на по-големите. Затова и по-мощните изяви на ученическите съвети по

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

класове са свързани с идеята за взаимодействие с малките ученици. Поводи за това са например: Патронен празник, Коледа, Св. Валентин, Денят на детето, края на учебната година и пр. **Учениците сами сформират екипи и разработват сценарии, драматизират, включват познавателни и забавни елементи, организират викторини за по-малките.**

Целта на тази дейност на учениците е свързана със самия процес на екипна работа и задачите ѝ са: формиране на умения за сътрудничество, партньорство, взаимопомощ; насочване на енергията и усилията им в полезни дейности; създаването на положителни емоции, чувство за изява, за постижимост на идеите, за оказване и получаване на внимание, както и стимулиране усещането за общност и приемственост между класовете.

Учениците сами предлагат инициативата „Да ходим с удоволствие на училище“, която да се реализира чрез обмяна между класовете на интересни материали и любопитни факти по отделните учебни предмети. Така се стимулира и техния интерес към учебната дейност, към процесите на учене, търсенето на информация и обогатяването с нови знания.

Ученическият съвет също така придобива практиката да използва всякакви поводи за включване в дейността му на максимален брой ученици, които да развиват своите способности, да повишават самооценката си в специфични и значими за тях области, да се опознават и в процеса на трудовата, учебната или неформалната, забавна дейност да откриват у себе си и да усъвършенстват все повече положителни черти и качества, да се подготвят за следващия етап от своето образование и да придобиват житейски опит.

Увлечени от примера на членовете на ученическия парламент, в неговата дейност започват да участват и ученици с проблеми в поведението, успеваемостта или такива, които са натрупали отсъствия вследствие неоправдано непосещаване на училище. Последните изявяват желание да се включват, а впоследствие и да инициират и реализират на свои собствени идеи. Така те съумяват по-добре да намерят своето място в училище, сред връстниците, да се отличат със свои положителни качества и умения, да развиват своята самоувереност, въображение, самодисциплина.

Стремежът към развиване на екипните умения у учениците, на тяхната необходимост от сътрудничество, дава реални резултати по отношение на оптимизирането на позитивните взаимодействия на връстниците, съвместната им работа по общи задачи с просоциална ориентация, превенцията от извършване на противообществени прояви и отпадане от училище.

Описаното до тук по директен и косвен начин играе ролята на превантивен фактор – дейностите, инициативите и участието предлагат на подрастващите конструктивни, позитивни варианти за прекарване на свободното време, дават им шанса да развиват умения за общуване, за управление на поведението, за

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

разрешаване на конфликти, за работа в екип, за задълбочено осмисляне на ситуациите и примерите от действителността, критично отношение към тях, възможност за избор.

Гаранцията за успех на превенцията и корекцията на агресията и насилието сред връстниците е доброто взаимодействие между училище, семейство и ученици. Ролята на семейството е безспорна в този процес и родителите е необходимо да използват своя възпитателен потенциал, за да увеличат превантивния ефект от позитивните взаимодействия между подрастващите чрез примера си.

Формирането на знания и умения у децата за сътрудничество и упражняването им в училище обогатява тяхната личност, тяхната социална компетентност, прави ги по-резистентни на негативните влияния на средата, улеснява общуването помежду им и с възрастните, дава им увереност, повишава тяхната самооценка, подпомага процеса социализация и персонализация. Ценностното отношение към другите, чувството за принадлежност, уменията да се взаимодействат конструктивно, да се потърси и да се предостави помощ изграждат у младото поколение един съвременен модел на личност с просоциално поведение и един хуманен начин за осмисляне на реалността.

ПРИЛОЖЕНИЕ №8

АНКЕТА

за проучване мнението на учениците относно работата в учебните часове и взаимоотношенията в класа

*Здравей! Живеем във време, в което все повече се насърчава **детското участие**. Това е процес на активно включване на детето във вземането на решения, които го касаят. Детското участие се основава на диалог, споделяне на информация и взаимно уважение между детето и възрастните. Може би вече знаеш, че според чл. 13 от Конвенцията за правата на детето, детето има право на свобода на изразяване на мнение, като зачита правата и репутацията на другите.*

Тази анкета е анонимна и има за цел да проучи твоето мнение. Помогни ни да направим училището ни още по-привлекателно място за младите хора и по-желана територия на ученика!

Мнението ти е много важно за нас, затова, моля, отговори на всички въпроси възможно най-искрено! Можеш да пишеш на оставеното празно място под всеки въпрос.

Предварително ти благодарим!

1. С какво те впечатлява нашето училище? Изброй три неща, заради които би го препоръчал/а на твой приятел или връстник:

.....
.....
.....
.....

2. Какво мислиш за взаимоотношенията във вашия клас?

.....
.....
.....
.....

3. Какво мислиш за взаимоотношенията между класа и учителите?

.....
.....
.....
.....

4. Според теб влияят ли взаимоотношенията в класа върху работата през учебните часове? Моля, огради с кръгче отговорът, който съвпада или е най-близо до твоето мнение!

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

- А) Да
- Б) По-скоро Да
- В) По-скоро Не
- Г) Не
- Д) Не мога да преценя

Ако имаш пример, моля, посочи:

.....
.....
.....

5. Какво очакваш от твоите съученици? Какво би желал/а те да направят за теб? А за учителите?

.....
.....
.....
.....

6. Какво очакваш от твоите учители? Какво би желал/а те да направят за теб? А за класа?

.....
.....
.....
.....

7. В кой час ти е най-лесно? На какво се дължи това?

.....
.....
.....
.....

8. В кой час ти е най-приятно? Как си го обясняваш?

.....
.....
.....
.....

9. Според теб в часовете по кой предмет най-добре можеш да покажеш това, което знаеш? Какви са причините?

.....
.....
.....
.....

10. Счита ли, че оценките ти по всички учебни предмети отговарят на твоите знания? Защо?

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

.....
.....
.....
.....

11. Какво би направил/а, ако си учител по най-трудният за теб учебен предмет?

.....
.....
.....
.....

12. Какво би посъветвал/а твоите съученици, за да ви бъде още по-приятно в учебните часове? А в междучасията?

.....
.....
.....
.....

13. Какво би посъветвал/а учителите?

.....
.....
.....
.....

14. Какви са твоите препоръки към педагогическия съветник?

.....
.....
.....
.....

15. Какво би направил/а, ако си директор на училището?

.....
.....
.....
.....

16. Ако желаеш да добавиш или споделиш нещо, можеш да го направиш тук:

.....
.....
.....
.....

17. Ти си:

А) момче

Б) момиче

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

Благодарим ти за участието и искреността!

ПРИЛОЖЕНИЕ №4

ОБЩОУЧИЛИЩНИ ЦЕННОСТИ И ПРАВИЛА, КОИТО ДА БЪДАТ ЧАСТ ОТ УЧИЛИЩНАТА ПОЛИТИКА

Проблемът за детското насилие и агресия не е нов за нашето общество, от години неговите мащаби се увеличават и съответно се разработват и предприемат различни по своя характер превантивни мерки и действия. Резултати при справянето с насилието могат да се постигнат само чрез обединяване на усилията на всички участници в училищния живот (учители, ученици, родители и непедagogически персонал), институциите, ангажирани с проблемите на децата и чрез съдействието на обществеността в лицето на граждани, медии, културни институти, както и чрез разработване и внедряване на адекватни на проблема политики.

В нашето училище отдавна съществува традицията да се поставя акцент във възпитателната работа върху превенцията, върху формирането на просоциално поведение и ранната интервенция в отношенията между учениците при индикации за възникнали проблеми.

Отговорността за преодоляването на агресивните прояви на учениците и ориентирането им към конструктивно и социално желателно поведение е приоритет и отговорност на всички, работещи в училище. Богати и разнообразни са дейностите, чрез които се реализира стремежа за установяване на една висока общоучилищна култура на социално компетентно поведение. Това става чрез активна възпитателна работа на класните ръководители в часовете на класа, чрез модели на позитивно взаимодействие и личен пример от учителите в учебните часове, чрез интензивна извънкласна дейност под формата на клубове по интереси, взаимодействие с други институции, посещения на различни форуми, културни и обществени мероприятия.

Осмислянето на свободното време на учениците и формирането на чувство на принадлежност и гордост към училището, в което учат е важна стъпка към моделиране на поведение в противовес на агресивното. Успоредно с това активното сътрудничество на родителите и привличането им като партньори е изключително важен фактор за преодоляване на агресивни прояви.

Действащия в училището ученически парламент, обсъждането на текущи проблеми и въвличането на учениците в решаването им също е важно условие за овладяването на агресивните пориви на някои от децата. Въвеждането на дежурства на учениците по коридорите през междучасията е една от практиките в училище, която подпомага преодоляването на проблемите с дисциплината и насилието – въпрос на престиж е класът, който дежури да изпълнява съвестно и отговорно задълженията си и да дава пример с поведението си на останалите.

Друг аспект на превенцията в училище е провеждането на часове на класа по теми, свързани с безопасно поведение, социални умения, информация за правата и задълженията, дискусии, беседи, разговори, ролеви игри, обсъждане на ситуации и

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

казуси. Провеждат се индивидуални разговори и консултации на ученици и родители от ръководството на училището, от класните родители, от педагогическия съветник.

Взаимодействието с извънучилищните институции заема особено място в превантивната работа по отношение агресията и насилието сред връстниците.

Всичко това по директен и косвен начин играе ролята на превантивен фактор – извънкласните дейности, спорта, заниманията на профилираните паралелки, участието в различни обществени инициативи, конкурси и мероприятия, най-общо казано предлагат на подрастващите конструктивни, позитивни варианти за прекарване на свободното време, дават им шанса да развиват умения за общуване, за управление на поведението, за разрешаване на конфликти, за работа в екип, за задълбочено осмисляне на ситуациите и примерите от действителността, критично отношение към тях, възможност за избор и т.н.

Основното е в доброто взаимодействие между училище, семейство и ученици. Ролята на семейството е безспорна в този процес и ако родителите не използват своя възпитателен потенциал, ефекта от нашата работа не винаги е гарантиран поради характера на отношенията ученик – училище.

УВЕРЕНОСТ СРЕЩУ АГРЕСИВНОСТ

(тест)

Увереността е да отстояваш това, в което вярваш и да знаеш какво искаш да изразиш по открит начин, като в същото време уважаваш чувствата на другите. Агресивността прекратява общуването, вместо да го улесни.

Тествай своята увереност:

Избери някой от следните отговори:

- ✓ Почти никога.
- ✓ Понякога.
- ✓ В повечето случаи.

И за всяко изречение избери този, който се отнася до теб:

1. Изразявам чувствата си открито.....
2. Казвам „не“ без да се извинявам или да се чувствам виновен.....
3. Мога да призная, когато съм ядосан.....
4. Опитвам се да откроя причината за моя яд.....
5. Искам да разполагам с всички факти, преди да взема решение.....
6. Критикувам поведението на човека, а не самия него.....

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

7. Поемам отговорност за собствените си чувства, вместо да обвинявам другите
.....
8. Изразявам не само лошите, но и добрите чувства .....
9. Когато казвам как се чувствам, не го правя за сметката на някой друг/ не обвинявам за това някой друг .....
10. Ако не съм съгласен с някого, не използвам устно или физическо насилие
.....
11. Предлагам решение на проблема, вместо просто да се оплаквам
.....
12. Уважавам правата на другите, докато отстоявам моите собствени
.....

Дайте си по една точка за всеки отговор „В повечето случаи“.

0 – 4 т. – Все още не си уверен. Поработи над това да бъдеш по-чувствителен и да усещаш емоциите на другите. Не се тревожи, изисква практика и желание за положителна промяна!

5 – 9 т. – Добре, но все още има нужда да работиш над това как да изразяваш себе си по уверен начин. Отстоявай това, в което вярваш и винаги бъди честен за чувствата си. Продължавай да се стараяш!

10 – 12 т. – Трябва да си горд със себе си. Знаеш как да изразиш това, което имаш предвид, по най- добрия начин. Поддържай добрите си умения за общуване!

ПРИЛОЖЕНИЕ №5

I. Тормозът е форма на насилие, която се определя като сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група. Насилието между деца в училище обхваща широк спектър от прояви. То е явление със сериозни размери и оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведението както на децата, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват.

Българската дума, която отговаря най-точно на явлението, е „тормоз“ (“bullying”). Ключови в разбирането за тормоза са следите характеристики на това поведение:

1. Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
2. Извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира от социалния живот;
3. Повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на агресия.
4. Физически тормоз - блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;
5. Вербален тормоз - подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди;
6. Психичен тормоз - подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;
7. Социален тормоз - избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на злобни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране.

Тормозът може да бъде реален или виртуален. Тук спада разпространяването на:

1. Обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронна поща, Skype или Facebook;
2. Разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават;
3. Снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видео в интернет или други канали без негово съгласие, на слухове, клюки и заплахи в социалните мрежи, крадене на самоличност и др.

II. Насилие - означава действия - обикновено агресивни или престъпни, чиято цел е причиняване на вреда и унищожение на хора, животни или (по-рядко) собственост. Може да се отнася и до всяка злоупотреба в зависимост от нейната сериозност. Вреди, нанесени на предмети, обикновено се считат за по-незначителни в сравнение с насилието над хора.

Насилието е осъдимото от морална гледна точка. Насилието превръща хората в обекти и средства, то унижава и поражда всички форми на дехуманизация, за да стигне до отчуждение и неизбежно самоунищожение. Насилието по форма на изразяване е най-примитивната агресия. Върху произхода на явлението агресия влияят различни фактори,

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

като наследствеността, генетичното, психологическото и културно влияние. Структурите на централната нервна система, хормоналните механизми, както и социалните модели на поведение оказват своето влияние и имат значение за агресията.

III. Агресията е всяка форма на поведение, целящо да нарани или навреди на друго живо същество, което е мотивирано да избегне това третиране. (Трябва да се има в предвид, че при садомазохистичните отношения или при самоубийството, агресорът и жертвата са едно и също лице, което търси нанасяне на вреда, а не се стреми да я избегне.)

Има различни видове агресия. Според една от класификациите агресията може да бъде разгледана по 3 дименсии: физическа – вербална, активна – пасивна, директна – индиректна. Физическата агресия е свързана със степента на физически действия извършвани върху жертвата.

При директна активна физическа агресия човек може да нанесе удари с юмруци и ръце, да рита с крака, да драска с нокти, да хапе със зъби, да щипе, да скубе, да блъска другия и т.н.. Използването на различни инструменти (ножове, брадви, палки, боксове, бухалки, тръби, огнестрелно оръжие и др.) ескалира болката или увредата, която нанася агресорът.

Директната пасивна физическа агресия се изразява в това да се попречи на някого да достигне желана цел, да не му се обръща внимание, да се пренебрегват нуждите и исканията му. При индиректната агресия увредата се нанася на жертвата по заобиколен път. Примери за индиректна активна агресия са причиняването на вреда на имуществото на другия (открадване или повреди по колата му, ограбване на къщата му); причиняване на вреда на близките му; наемане на друг човек да свърши “черната работа”. При индиректната пасивна физическа агресия агресорът отказва да се подчини на искането да изпълни някаква необходима задача. При директната активна вербална агресия човек може да заплашва, да ругае, да прави обидни забележки, да сгълчава, да упреква, да унижава, да се подиграва, да се присмива, да дразни останалите и т.н. Всичко това води до дистрес, тревожност и намаляване или загуба на самочувствие у жертвата.

Директната пасивна вербална агресия може да представлява отказ да се отговаря на другия, или пък изобщо да му се говори. Индиректната активна вербална агресия се изразява в разпространяване на злостни клюки за другия. Индиректната пасивна вербална агресия може да се прояви под формата на отказ да се говори в защита на другия, когато той е несправедливо критикуван. Агресия, която възниква когато индивидът е ядосан или разгневен се нарича гневна агресия. При този вид агресия целта е да се нанесе вреда на жертвата. Гневът включва физиологична възбуда, изразяваща се в приготвяне на тялото за нападение. Възнаграждението на гневната агресия е причиняването на болка или увреда на другия. Това възнаграждение е вътрешно, то произхожда директно. Този мотив за причиняване на болка на жертвата е обикновено краткосрочен и отслабва с разсейването на гнева.

1. Физическо насилие - физическото насилие е всяка една постъпка, с която един човек може да нарани тялото ти. Няма значение дали ти причинява болка или само би могъл да го направи (т.е. предизвиква опасни ситуации).

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

2. Психическо насилие - психическо насилие са всички постъпки, които могат да попречат на развитието ти, на възможността да реализираш способностите си и да се справяш с трудните ситуации.

Когато някой *те подценява, подиграва се с теб, заплашва те, държи се несправедливо с теб, отхвърля те или проявява друг вид лошо отношение* той накърнява достойнството ти и нарушава спокойствието ти.

Когато някой постъпва така:

- Принуждава те /например да извършваш вреден за теб или не по твоите сили труд/
- Заплашва те
- Заканва ти се
- Унизява те
- Обвинява те
- Обижда те
- Внушава ти психическа болест /казва ти, че си луд/
- Не ти позволява да се виждаш с хората, които са важни за теб
- Отрича, че е използвал насилие, а ти знаеш, че го е направил
- Отвлича те или те задържа без твоего съгласие
- Заплашва те, че ще се откаже от това да бъде твой родител/настойник
- Държи се с теб като с прислуга, макар и да не оставя видими рани по тялото ти, извърша насилие, което те кара да се чувстваш по-лош и по-нешастен от другите.

Понякога се случва така, че друг човек може да те накара да се чувстваш зле, без да те насилва. Но той може да прави това с любимият ти човек, животно или предмет. По този начин този, който ти причинява това, използва твоите чувства и чрез нараняването на другите наранява и теб.

Психическото насилие не оставя видими рани и затова трудно се доказва.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 6

Прекратяване на ситуации на тормоз:

Задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

- а) В случай на физически тормоз, децата трябва да бъдат разделени и да се прекрати физическият контакт между тях.
- б) Да не се разпитва за случилото се веднага, да се обсъждат причините за насилие или да се изясни ситуация, като това може да се случи на по-късен етап.
- в) Честа спонтанна реакция на възрастните - заставане на страната на жертвата и наказване на насилника, ключово е приемането на разбирането, че детето, обект на тормоз, не се нуждае от състрадание, а детето, извършител на тормоз, не се нуждае от наказание.

Реакция спрямо детето, което е упражнило тормоз:

- а) При първа проява, която не е тежка по отношение по нанесена вреда, подхода е възстановяване на щетата или друга предварителна съгласувана мярка.
- б) При прилагане на тази мярка, възстановяване на щета да се уведоми класен ръководител

Подходът за възстановяване на щетите, изисква време и задълбочен разговор с детето, което е извършило насилие, като най-добре е този разговор да бъде проведен от класният ръководител. Разговорът да е със спокоен и умерен тон, за да се покаже ясно, че проблема е в начина на поведение, а не в личността на самият ученик.

Първа стъпка е да се изслуша детето, след изясняване на ситуацията и постигане на договорка, класният ръководител да определи период от време за проследяване на поведение на детето.

Реакция спрямо детето, което е обект на тормоз:

- а) Важно е класният ръководител да поговори с детето по възможност още същият ден и да разбере какво точно се е случило.
- б) Погрешно е открито и публично пред останалите деца, да се оказва подкрепа на потерпевщото, защото това уронва достойнството му.
- в) Потърпевщото дете трябва да получи подкрепа, като то само се остави да определи, какво точно ще му помогне да се почувства сигурно.
- г) Детето трябва да почувства доверие и сигурност за споделяне, което е особено важно ако насилието се повтори.

Включване на родители:

- а) Във всички случаи е необходимо родителите да бъдат уведомени за случилото се, както и за извършените от училището действия.
- б) Трябва да се акцентира върху необходимостта родителите да не критикуват другото дете, а да погледнат през погледа на другата страна.

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

в) Родителите трябва да бъдат запознати, че критиките, нападки и обиди биха задълбочили конфликта

г) Да има конкретни договорки кой какво може да предприеме и какво се очаква в резултат.

Работа с институциите:

а) Сътрудничество с отдел „Закрила на детето“

б) ДПС,

в) РУ на МВР,

г) ОБКБППМН,

д) Местна и общинска администрация,

д) РУО

1. В случаите, при което поведението на детето се отличава с изразени агресивно поведение, снижен контрол над гнева, склонност да разрешава конфликтни ситуации с насилие е необходимо да се потърси съдействие от страна на отдел „Закрила на детето“

2. Информация за кризисна ситуация се подава от директора на училището и /или обслужващото звено на телефон, факс или имейл на началника на РУО или на телефон 112.

ПРИЛЖЕНИЕ №7

ТРЕНИНГ ЗА РЕШАВАНЕ НА КОНФЛИКТИ

Цел: Запознаване на учениците с различните начини за решаване на конфликти и развиване на техните умения да търсят конструктивни и позитивни решения.

Задачи:

1. Запознаване с различните стилове за решаване на конфликти.
2. Упражняване на усвоените знания.
3. Развитие на уменията за конструктивно решаване на конфликти.

Методи: Игрови ситуации; решаване на казуси; беседа; дискусия; разказ; упражняване на усвоени знания и умения.

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

Занятието може да бъде предхождано от попълването на въпросника на К. Томас за стиловете на решаване на конфликти. Той може да се предостави както на децата, така и на техните родители, за да се установят сходствата и различията в техните стилове и да стане повод за дискусия с родителите на тази тема.

Ход на урока:

През този час ще си поговорим за нещо много важно, което съпътства ежедневието ни. Това са конфликтите. Какво според вас означава думата конфликт?

По какъв начин могат да се разрешават конфликтите?

Преди да продължим нататък, ви предлагам една игра:

Изберете си едно от следните животни: ДЕЛФИН, ЛЪВ, ЗЕБРА, КОСТЕНУРКА, ХАМЕЛЕОН – на кое от тях се оприличавате? В края на часа ще разберете защо!

Да се върнем сега към начините, по които хората, групите, дори големите общности решават конфликтите, които неизбежно възникват.

Стиловете за решаване на конфликти са пет. Ето с какво е специфичен всеки един от тях:

СЪТРУДНИЧЕЩИЯТ СТИЛ позволява на хората да работят заедно и да решават проблемите си по такъв начин, че всеки да е удовлетворен. Намират разрешение, което да задоволява напълно интересите и на двете страни.

КОНКУРЕНТЕН СТИЛ – за него е характерно, че собствените интереси са на първо място. Не се зачитат тези на другите. Чрез всякакви средства се постига целта, налага се сила, грубост – понякога с цената на приятелството, на добрите отношения.

КОМПРОМИСЕН СТИЛ – специфичното при него е частичното задоволяване на интересите и на двете страни. Правят се взаимни отстъпки. Изглаждат се различията. Девизът е: „Нещо е повече от нищо.“.

ОТБЯГВАЩ СТИЛ – този, който използва такъв стил, остава в страни от конфликта. Позволява на другата страна да задоволи собствените интереси, а той изобщо не търси своите, не се впуска в конфликтни отношения, все едно, че нищо не се е случило.

ПРИСПОСОБЯВАЩ СТИЛ – пренебрегват се собствените интереси. Подчинение на другите. Другите се оставят да правят каквото си искат. По никакъв начин не се защитават собствените позиции и интереси, дори тогава, когато са правилните, разумните, добрите.

След кратка дискусия върху изложените стилове се преминава към упражняването на уменията те да се разграничат и на уменията да се приложат на практика.

Ето една история за пораждането на конфликтна ситуация, която може да има пет решения. Вие ще познаете кое решение на какъв стил на решаване на конфликти отговаря.

Разказва се „Историята на Джими“ и петте варианта на нейния завършек:

Историята на Джими

Джими свири в училищния състав и в определени дни от седмицата има репетиции непосредствено след часовете. Учителят, който води състава е много строг и не търпи закъснения. А стаята, в която учи Джими е най-отдалечената от кабинета, в който правят репетициите. Поради тази причина след биенето на звънеца Джими винаги се втурва навън като на състезание, за да успее да стигне навреме за часа на състава. Един ден неговият съученик Крис решава да си направи шега и тайничко по време на последния час завързва тънка, но здрава корда за чина и за крака на Джими. Бие звънецът и Джими бързо се изправя и се втурва напред, но. . . се препъва, оплита се още повече, събаря в усилията си да се освободи всичко около себе си и накрая пада, като се удря в рамото. Всички около него избухват в смях.

Чухте историята Вие как бихте постъпили, ако сте на мястото на Джими?

Ето сега петте възможни варианта, по които може да се разреши тази конфликтна ситуация. Моля да се опитате да познаете стиловете, които са използвани в различните решения:

1. Нервен и потиснат, Джими започва да се мъчи да се освободи от примката. След това пренебрегва смеха на съучениците си, преглъща, макар и горчиво техните подигравки, кикота им, и бързо хуква по коридора за следващия час.
2. Джими побеснява. Гневът у него расте, облива го гореща вълна, той стиска юмруци, докато пръстите му побеляват, опитва се да се освободи от примката, оглежда с гняв съучениците си, за да разбере кой е виновника и вижда край себе си само смеещи се лица. Разбира, че Крис е този, който го е направил за смях и се нахвърля върху него: „Глупав негоднико, как смееш?!“. . . Крис само го сочи с пръст и се смее. Джими го удря и го събаря на земята.
3. Независимо от това какво се е случило, Джими иска навреме да отиде в следващия час. Обръща се към Крис и му казва: „Е, добре – много е смешно. Какво ще кажеш сега да оправяш чина и да поразчистиш тук, а аз ще се опитам да стигна навреме за другия час?“. Все още смеейки се, Крис се съгласява, считайки, че капанът му е успял.
4. Джими засрамено се оглежда наоколо и вижда как всеки му се смее и се наслаждава на зрелището. Опитва се да запази самообладание и казва на развеселените си съученици: „Е, добре, признавам, че винаги, когато излизам от тук, се втурвам като на състезание и това изглежда смешно от страни. Но е много важно за мен да отида за другия час навреме!“.

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

5. Джими разбира, че е направен за смях. Чува коментарите на съучениците си. Чувства се ужасно нелепо и глупаво. Изпада в ужас, като си дава сметка, че закъснява за следващия час. Обръща се към Крис, който изглежда доволен и весел: „Много смешно, Крис!“, коментира той, „Всички се посмяхме от сърце. Но какво ще кажеш за целия този хаос тука? Нали знаеш, че не мога да закъснявам за следващия час!“. Крис успява да се овладее и да погледне Джими в очите без да се смее. „Добра тренировка си направи, приятел! Ти върви, аз ще оправа тук. Хайде, заминавай! Изглеждаш О’кей!“.

А сега се разделете на 5 групи. Всяка група ще измисли конфликтна ситуация, която се разрешава със стила, който ви се даде като задача. После разигравате ситуацията пред класа.

И накрая нека ви кажа какво означават животните, които сте си избрали когато започвахме часа! Те се свързват с различните стилове на решаване на конфликти. Това е игра, разбира се, тъй като всеки човек в различни ситуации използва различни стилове. Смята се, все пак, че всеки човек има свой определен, предпочитан стил, който преобладава в неговото поведение по време на конфликтни ситуации.

Ето какво означават животните:

- Лъв – съпернически стил;
- Делфин – сътруднически стил;
- Костенурка – отбягващ стил;
- Хамелеон – приспособяващ стил;
- Зебра – компромисен стил.

ПРИЛОЖЕНИЕ №9

ДЕЙСТВИЯ ПРИ УСТАНОВЯВАНЕ , ЧЕ ДЕТЕ Е ЖЕРТВА НА НАСИЛИЕ:

1. Всеки служител в ОУ“Христо Ботев“ на когото стане известно, че дете е в риск и се нуждае от закрила следва незабавно да уведоми класния ръководител, който от своя страна уведомява училищното ръководство и родителя/настойник.
2. Учителя описва ситуацията в писмен протокол
3. След проверка от директора се свиква УКС, който подава сигнал до Отдел „Закрила на детето“
4. УКС изготвя индивидуална работа с ясно разписани функции и дейности на екип от учители, класен ръководител, психолог, родител

ДЕЙСТВИЯ ПРИ УСТАНОВЯВАНЕ , ЧЕ ДЕТЕ Е УПРАЖНИЛО ТОРМОЗ:

1. Учителя описва ситуацията в Протокол №1.
2. Ситуацията се регистрира в регистъра.
3. Детето упражнило тормоз описва ситуацията в Протокол №2.

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

4. За изясняване на случая от други деца – наблюдатели, родителите им описват ситуацията в Протокол №3.
5. Класният ръководител уведомява и свиква среща с родителите.
6. Свиква се УКС.
7. УКС уведомява МКБППМН, Полиция, отдел "Закрила на детето"
8. УКС изготвя индивидуална работна програма с ясно разписани функции и дейности с цел на намаляване на агресивността на детето.

ДЕЙСТВИЯ В СЛУЧАИ НА ИНЦИДЕНТ, КОЙТО ПОСТАВЯ В РИСК УЧЕНИК:

Учителят или служителят действат в следната последователност:

1. Извеждат пострадалото дете от опасната зона и оказват долекарска помощ.
2. При посредствена опасност за живота на пострадалото дете се обаждат на тел. 112.
3. Уведомяват веднага училищното ръководство и УКС, които уведомяват класния ръководител, който от своя страна уведомява родителите/настойниците на детето.
4. Описват ситуацията писмено в протокола за отговор на насилие.

ПРОЦЕДУРА ЗА ИНФОРМИРАНЕ И СЪОБЩАВАНЕ НА СЛУЧАИ НА:

1. **Дете, жертва на тормоз** –
  - а) уведомява класния ръководител устно
  - б) родителят попълва Протокол за съобщаване за насилие (Приложение № 2), в който описва ситуацията.
2. **Дете, упражнило тормоз** –
  - а) уведомява класния ръководител устно
  - б) родителят попълва Протокол за съобщаване за насилие (Приложение № 2), в който описва ситуацията,
  - в) изпълнява указанията на УКС за предотвратяване на тормоза.
3. **Деца, които помагат и подкрепят тормоза** –
  - а) уведомява класния ръководител устно
  - б) родителят попълва Протокол за съобщаване за насилие (Приложение № 2), в който описва ситуацията.
4. **Дете-наблюдател**
  - а) уведомява класния ръководител устно
  - б) родителят попълва Протокол за съобщаване за насилие (Приложение № 2), в който описва ситуацията.

Всеки класен ръководител може да договори с учениците си от класа и други форми и начини за съобщаване на случаи на тормоз в класа. Всеки учител и служител, наблюдавал ситуация на насилие между деца, е длъжен да информира УКС чрез попълване на формата за протокол.

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

Приложение № 9-1

ПРОТОКОЛ за съобщаване /отговор/ на насилие № .... /.....

№	Трите имена на ученика	клас	Класен ръководител

Дата ....., час .....

Описание на ситуацията:

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

Предприети мерки :

Коментар :

Подпис: / /

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

Приложение № 9-2

ПРОТОКОЛ за съобщаване /отговор/ на насилие № .... /.....

№	Трите имена на ученика	клас	Ученик, извършил тормоз/насилие

Дата ....., час .....

Описание на ситуацията:

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

Предприети мерки :

Коментар :

Подпис: / /

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

Приложение № 9-3

ПРОТОКОЛ за съобщаване за насилие №...../.....

родител на .....

ученик/чка от .....клас

с класен ръководител .....

Определям детето си като:

- Дете, жертва на тормоз
- Дете, упражнило тормоз
- Дете, което помага и подкрепя тормоза
- Дете-пряк наблюдател
- Дете, знаещо информация за ситуацията

Дата....., час.....

Описание на ситуацията:

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

Коментар:

Подпис на родител:

/ /

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Село ДЪЛГО ПОЛЕ, Община Калояново, Област Пловдивска

☎ (+359)897853860, email: oudpole@abv.bg

Запознати с План за работатана УКС за справяне с тормоза в училище през учебната 2022-2023 г.

№ по ред	Име и фамилия	Заемана длъжност	Подпис на лицето
1	Красимира Янева Колева	Учител начален етап	
2	Светла Колева Воденичарова	Учител начален етап	
3	Донка Видолова Борукова	Старши учител начален етап	
4	Силвия Миткова Богданова	Зам.-директор, Учител прогимн. и гимназиален етап	
5	Мария Тодорова Видолова	Старши учител прогимн. и гимназиален етап	
6	Станислава Стоева Папазова	Старши учител начален прогимн. и гимназиален етап	
7	Георги Стефанов Кънчев	Учител прогимн. и гимназиален етап	
8	Таня Стефанова Гюрова	Учител прогимн. и гимназиален етап	
9	Апостол Петков Станев	Учител ГЦОУД и учител по музика прогимназиален етап	
10	Даниела Иванова Асенова	Учител ГЦОУД и учител по английски език II-III клас	
11	Васил Кръстев Тянковски	главен учител прогимн. етап и гимназиален етап	
12	Величка Атанасова Гонева	Учител прогимн. и гимназиален етап	
13	Йорданка Василова Видолова	Учител прогимн. и гимназиален етап	
14	Радостина Маринова Лилова	Учител прогимн. и гимназиален етап	
15	Инес Ивайлова Борисова	Учител начален етап	
16	Нанка Йотова Ангелова	Секретар-касиер	
17	Иван Александров Вълев	Огняр, поддръжка	
18	Делка Георгиева Танева	Чистач	
19	Валентина Димитрова Караманска	Чистач	
20	Пенка Минчева Баракова	Психолог	
21	Радослав Стефанов Манолов	Образователен медиатор	
22	Петранка Арабаджийска - Саид	Счетоводител	